

El temps de la poesia

Joan Elies Adell
Encara una olor
Bromera, Alzira, 2003
80 pàgs.

La poesia de Joan Elies Adell s'arranca sobretot d'una premeditada voluntat d'escodriyar la realitat, l'analitza en la distància per detallar-la en paraules que connecten amb l'estranya sonoritat de les analogies, que són una forma de veritat. D'*Encara una olor*, sura, sobretot, la veu, la veu que parla en cada poema amb un to rebaixat —com volia Auden— i que revela llenguatges i rebel·la contra el llenguatge. El registre aconseguit en aquest llibre admirable sembla fruit d'una reflexió que defuig les mentides amb què sovint ens tempta la poesia. Assistim a una poesia reflexiva però no en el sentit meditatiu, sinó més romàntic, en un procés descriptiu que uneix el subjecte amb l'objecte a través dels mots, que funcionen en arquitectura. I també aquest ritme, aquesta arquitectura, es fonen per sonar a mig camí entre la poesia més lírica i la més narrativa, sense decantar-se mai per cap de les dues, en aquell equilibri perfecte tan difícil d'assolir. Com a exemple, l'ús magistral del punt i seguit, que fa que el vers fereixi com un fuet, que funcioni així, a cops de pell encelada, en una respiració que en caure del poema esdevingui més i més asmàtica, més angoixosa. En aquest alè cadencial i dolorós, hi ha la comprensió i la revelació del poema, també la seva bellesa, resseguint l'argumentació del vers de Serrallonga que encapçala «Voluntat de poder» («A cada atur de mirada / floreix el mal en bellesa»), de reminiscències baudelairianes i modernistes.

Diu Czeslaw Milosz que el poeta hauria de tenir dues qualitats: l'ansia de veure i el desig de descriure el que veu. *Ànsia* i *desig* són semàntiques de moviment, com el temps, i la poesia, sembla coincidir Adell amb el polonès, no «ha d'assentar-se mai en el conclòs, en el realitzat», sinó en «la recerca de la realitat», en un «anar-a-la-proximitat» —per dir-ho en termes heraclitians— constant que aspira a ser diàleg amb la tradició i la memòria. Així trobo que s'explica la cita de Milosz que inclou Adell al seu lli-

bre, una frase clau que ve a dir-nos que l'essència de la poesia és despertar «en nosaltres coses que no sospitàvem tenir», un concepte molt platònic que entronca amb una altra sentència que el polonès va pronunciar l'any 80, en el discurs del Nobel: «*Veure* no només significa tenir res davant dels ulls, sinó que també pot significar conservar alguna cosa en la memòria».

En aquesta cruïlla de deserció i recuperació, de contradictòria mirada que s'allunya i s'apropa segons la fluïdesa del vers, que és el riu que ens mena, s'instal·la *Encara una olor*, una olor que vol ser olor i encara, que busca una essència i un temps (Machado), que voldria ser nom i adverbi. Una mirada que, en primer lloc, recorda el bo i millor de la poesia de l'experiència, entesa aquesta des de la tradició anglesa i segons la definició de Langbaum («una cosa dita per algú en un lloc i un moment determinats»), en l'estratègia seqüencial i la poderosa veu que ens trasllada una veritat; i una mirada, en segon lloc, que desemboca, per pura coherència, en una clara consciència, en un procés deliberadament pervertit, com la vida: mirada i fragmentació. En la suma dels detalls (uns peus nus, unes flors, unes gavines reconstruint «itineraris que no porten enlloc...») hi veiem la resta i a l'inrevés. Un conjunt, un significat. I així enfilem la fragmentació convençuts que en la saturació hi trobarem el sentit de la buidor actual, la social i la interior, que aquí es perfila amb moments i fugues sorprenents (com la presència del cel i els núvols fugissers). Veig aquesta obsessió fragmentària i la necessitat d'ordenar-la en alguns poemes cabdals del llibre: «fragments / d'una realitat que sobreviuen a la intempèrie», «En petites esberles / de llum que només saben reunir trossos d'atzar», «Són els bocins dels nostres ecos invisibles».

El sentit que reclama Adell a la poesia arriba, acaba arribant, per combatre aquell nihilisme que descrivia Nietzsche ja el 1887, quan deia que «l'ull del nihilista desconfia dels seus records; deixa que morin i perdin les fulles». Els versos d'Espriu, de Fiol, de Sampere, de Llompart, d'Andrade o de D. Sam Abrams, entre altres, són prou forts com per reclutar un exèrcit de paraules, de poesia bastida en la subtil intel·ligència de les formes i de la bellesa, que acompanyen Joan Elies en aquest llibre on bateguen art i vida, on el pensament s'abraça a un lirisme d'escalpel, el binomi que cal buscar sempre en els millors poetes.

Txema Martínez

La inspiració fendida, bifida

Roger Costa-Pau
En el llarg fendir en la nit
Pagès editors, Lleida, 2004
104 pàgs.

La poesia de Roger Costa-Pau és un magnífic aplegament de paraenigmes o clarsobscurs construïts i desconstruïts amb una llengua amb un tronc, acabat en dos lòbuls, que és alhora pregonament personal i radicalment impersonal, mentre que el lòbul de la dreta és eminentment fonètic i el de l'esquerra és singularment plurisignificatiu.

Hi ha tota l'estructura literària del bifidisme o fenditisme d'Antonin Artaud, doncs, en cadascun dels poemes d'*En el llarg fendir en la nit*, uns mecanismes lingüístics que es van creant a si mateixos i que acaben desplegant sorprenentment el concepte que els ha originat, o que, segons com, ignoren desconcertantment aquest concepte.

I precisament per la imprecisió esbiaixada, la poesia de Roger Costa-Pau és, per al lector, font de malentesos innombrables, tot i que cada poema hi té la seva llum intrínseca. I dit sigui tot plegat sota la consideració que un malentès és sempre molt més veritablement poètic que no qualsevol benentès líric de significació unidireccional.

Talment, cada llegidor de Roger Costa-Pau es veu abocat a fer-se seus els malentesos mitjançant el paladeig o apropiació fonètica de cada mot i de llur concatenació, de cadascun dels versos i dels poemes sencers. En conseqüència, aquesta poesia, de font, passa a ser front —o part superior de la cara— del cos sense òrgans, metàfora de la fluïdesa solidificada i de la solidesa fluïda exaltades per Artaud i teoritzades per Gilles Deleuze a *Schizologie*.

Segons l'elucubració present, els poemes de Roger Costa-Pau serien frontalment mentals i inorgànicament materials. I, tan bon punt anihilessin llur fenditisme, arribarien a poder negar la realitat exterior a la irrealitat poètica que són. I tanmateix, i per sort, no els és possible d'oblidar mai el seu origen bifid o fendit.